

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken September 8 - dik napján, 1815 - dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Hallomás szerint még tsak Oktober' első napjaiban fogják a' Szövetséges Fejedelmek Párist oda hagyni. A' megeshetik, hogy ő Austriai Cs. Felsége valamivel elébb elindúl, 's *Dijon* és *Lyon* városaikon által egyenesen *Májlandba* veszi útját. Mostanság azonközben ő Felségek minyájan *Vertus* felé készültek útnak indúlni, hogy az ott lévő térségekre öszszegyűjtetett *Orosz* seregeknek nagy mustráját lássák.

Augustus' 25 - dikén, mint a' Király' neve innepnapján fényes pompázások voltak az udvarnál. Előre kivolt hirdettetve, hogy reggel a' férjfiak, estve pedig az asszonyok fognak udvarlására menni a' Királyhoz. Megjelentek szerentséltető köszöntésére a' Párisban lévő minden idegen Ministerek és Követek, 's ezekkel együtt számos egyéb előkelő idegen személyek. Ott volt *Angelo* úr is, a' Török Császár' követségi Ágense.

„Ma déli egy órakor (így szoll a' *Gazette Officielle*), mint a' Király' neve' napjára nézve tartatott innepi pompa' alkalmatosságával, az Austriai és Orosz Császár ő Felségek, a' Prussus Király, az itt lévő Orosz és Prussus Princzek, a' Würtembergi Királyi és az Oraniai *Fridrich* Princz, 's a' *Mecklenburg Strelitzi* Princz, a' magok Generális és egyéb Stabális tisztjeiktől kísértetvén, ló hátan, a' *Thüilleria*' kertjén

által a' királyi udvarba mentek. A' Király tudósittatván a' látogatására jövő Felségeknek megérkezéséről, kabinetjéből eleikbe indúlt, 's a' nagy szalábau vélek szembetalálkozott, és öszsze ölekezett, 's egygyütt a' nagy kabinetbe mentek. Innét egymásnak első szerentséltető köszöntéseik után, bé hívta a' Király a' három koronás Fejedelmeket (a' két Császárt és Prussus Királyt) a' maga különös kabinetjébe, a' hol egy fertály órát töltöttek egygyütt, 's az után egymástól elválván, az idegen Felségek az udvarbol vissza tértek. —

Hertzeg *Talleyrand* is (mint a' *Monitör* írja) fényes ebéddel inneplette ezt a' napot a' külső dolgokra ügyelő ministérium' épületében 80 személyre terített asztalnál, melyhez minden Párisban lévő idegen Ministerek, Követek, és egyéb megkülömböztetett rangú személyek meghivattattak. Maga Hertzeg *Talleyrand* kétszer köszöntel a' poharat. Első elköszönése volt, a' *Királyért!* Második elköszönésinek foglalatja e' volt: — „Azon Monarkkákért, a' kik mind a' jelen lévő veszedelmeket mind a' jövőidőre nézve megkivántató dolgokat böltsen megfontolván, magokat a' végre öszsze tsatolták, hogy Európának pallérozottságát megörizzék, hogy a' revolúciónak tsiráját mindenütt megfojtsák, 's az országfoglalására készítő indúlatokat kioltsák.“

Párisi levelek erőssítik, hogy Marschal Ney, néhány Marschalokból álló hadi tanács által fog megítéltetni, kik között lenni hirtelték mint tagokat, *Massena* és *Augereau* nevű Marschalokat is.

Ferdinandus ő K. Fő Hertzegsége ilyen proklamációt bocsátott *Dijonból* Augustus 11-dik napján azon vidék' lakosaihoz: —“

„Azon departamentekben, mellyek a szövetséges seregek által elfoglaltatva vannak, több lakosok mérészlettek leg nagyobb erőszakoskodásokat elkövetni némely magános tsoportjainkhoz tartozó egyegy katonák ellen, és annyira ment a' dolog, hogy bizonyos pártoskodók, a' kik arra határozatva lenni látszanak, hogy hazájokat ismét veszedelembe taszítsák, 's arra újabb szenvedéseket vonnyanak, több katonáinkat gyilkos módon megölték. Erre nézve az e' féle bűnöknek ezután lehető eltávolítása végett, mellyek Frantzia országnak gyalázatosok, nagyon szükséges leszen, hogy ezen departamentekben minden lakosoknak még egyszer tudtokra adattassék; hogy minden közönség, a' melyben ezután e' féle gyilkosság történik, 10,000 Frankból álló birságot fog fizetni büntetésül, a' gyilkosok pedig minden tzimborástársaikkal egyetemben elfogattatván, katonai ítélőszék' eleibe állítatnak 's megítéltetvén, halállal fognak megbüntettetni. —

„Hírül adatik egyszersmind, hogy egy közönségnek a' Polgármesterre, a' kinél, az után, hogy ő előtte már tudva volt ez a' proklamáció, eldugott fegyverek találtattak-meg, valamint szintén egy más közönségbéli lakos is, a' ki meghatározott módon a' végre fogott vala fegyvert, hogy egy katonát megöljön, a' nélkül mindazonáltal hogy bűnös célzását elérhette volna, mindketten *Yonnei* departamentbéli emberek, elfogattattak 's arra ítéltettek, hogy mint számkivettettek Német Országba vitetessenek. —

„A' büntévők és rosz gondolkodású

emberek eránt való engedelmesség, veszedelmekre szolgálhatna a' jó gondolkodásuknak. Én tehát hírül adatom néktek, lakosok! azt, hogy én megengesztelhetetlen leszek azok eránt, a' kik magokat egy katonának megölése által bűnösökké tenni mérészleni fogják. Egyéberánt most újonnan meghivattatok, hogy minden fegyveriteket, akár mi neműek legyenek is azok, a' közönségek Polgármestereiknél tegyék-le, a' kik azokat a' kerületek' katonakommandánsaiknak által fogják adni. Ezen rendelkezésnek megtartása felettébb sürgető, 's a' ti tulajdon bátorságtokra nézve is nagyon szükséges. Én azokat, a' kik nem engedelmeskedni mérészleni fognak, a' törvényeknek leg pontosabb keménysége szerint meg fogom büntettetni. Költ *Dijonban* az én fő hadi szállásomon, Aug. 11-dikén 1815-ben. —“

„*Austriai-Estei Ferdinandus* Fő Hertzeg. Lovasság' Generálisa, 's az ő *Austriai Cs. Felsége*' tartalék - seregének Fő vezére.“

A' *Rodáus'* departamentjének Prefektusa ilyen meghívó nyilatkoztatást intézett az alatta lévő közönségek Polgármestereikhez: —“

„Polgármester Ur! én tudom, hogy némely közönségekben támadásra célzó ingerlések tétettek azon *Austriai* katonák ellen, a' kik *executióra* azokba kiküldettettek vala. Némely helyeken még motskolódások és erőszaktételek is történtek. A' bűnösök elfogattattak, hogy katonabiztonság' eleibe állittassanak. Abban az esetben, mellyet én előre el nem láthatok, ha több e' féle dolgok is történnének, a' közönségek legterhesebb megfenyítettetésnek fognak kitenni magokat, mellyeket meggátolni nékem lehetetlen lenne. A' Polgármester ur tehát tudtokra adni köteleztetik az alatta lévő tisztviselőknek, hogy ők magokat ezen környüállások között úgy tartsák, mint egymásnak kezeseiket, és mindent elkövetni tartoznak a' végre, hogy a'

bűnösöket elfogattathassák, 's azon tisztikaroknak által adathassák, a' kik őket meg fogják itélni. Kérem a' Polgármester urat, hogy ezen irást olyan közönségessé tétesse, mint tsak lehet, a' melly irás által tsak oda van a' czélzás, hogy a' keményebb eszközöket el lehessen kerülnünk, mellyeket én, még egyszer mondom, meg nem gátolhatnék, ha tsak annak a' közönségnek lakosai, a' hol e'féle bűnök történtek, a' tisztviselőkhöz mutatandó segédelmek által meg nem fognák bizonyítani, hogy melly távol légyenek ők az e'féle bűnös tselekedetekben való részesüléstől. Költ *Lyonban* Aug. 22-dik napján.“

„Gróf *Chabrol*, Prefektus *Saarbrückenből* így irtak Aug. 26-dikán: — „Itt egy nemzeti testőrző seregbéli katona, *Metzben* a' szolgálatból elbocsátatván, azon estve azt a' tréfát tselekedte, hogy így kiáltozott: *Vive l'Empereur! Vive Napoleon!* Az ott lévő Orosz Kommandánsnak a' dolog tudtára adattatván, a' bűnös azonnal felkerestetett, megfogattott, egy számárra hátra felé feltétetett, 's melléje kísérek rendeltetvén a' városon meghordoztatott 's a' kapun kivitetett. A' mejjire 's a' hátára is egy egy tábla volt függesztetve ezen irással: *Vive l'Empereur Napoleon!* A' kapú előtt egy ökrös szekérré tétetvén elvitetett *Saargemündbe* az Al-Préfektushoz megbüntetés végett. Az ólta nem hallik itt a' *Vive Napoleon* kiáltozás.“

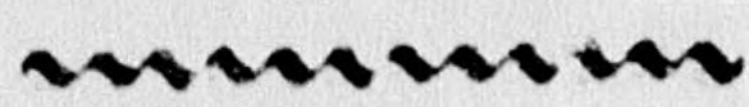
Ostendéhez újabb Anglus seregek szállottak-ki, mint némely Frantzia levelek tartják azért, hogy örizetre, *Dünkirchenbe*, *Calaisbe*, *Boulognebe*, és *Havrébe* szálljanak-bé. A' Frantzia határszélekről érkezett levelek pedig még azt is erőssítik, hogy *Calais* az Anglusok' kezében marad 4 esztendeig, *Dünkirchen* és *Gravelines* pedig által fognak egy szomszéd hatalmasságnak engedtetni. —

Hessen - Kasseli Cameralis Elölülő, *Carlshausen*, két segédekkel egygyütt Páris-

ba érkezett, azért, hogy onnét azon szép képek közzül, mellyeket a' Frantziák a' Kasseli képes házakból oda vittek, a' szebbeket vissza hozassa. Ezeket *Denon* válogatta volt ki *Kasselben*.

Baselből ezeket írják, Aug. 26-ikán: — „Ferdinandus ő Cs. Fő Hertzegsége az Austriai Koronaörökös, tegnap elútazott innét a' maga Attyához ő Cs. K. Felségéhez. — „Azok a' szövetséges fegyveres seregek, mellyek a' *János* ő Cs. Fő Hertzegsége vezérlese alatt *Hünningen* várát ostromlottak, 's a' mellyek között 10 Helvétus Batalionok is vannak, ma reggeli 7 órakor a' *Hünningeni* legkülsőbb sántzok előtt egy hosszú sort formálván, előttök az őrző sereg 9 órakor a' várból kimarschirozott. Előre jöttek a' Kommandáns Generális *Barbanegre* 's az ő Titoknokja Gen. *Chancel*, azután a' vár Majorja, a' Hadi-bíztos, 's a' *Hünningeni* Pap. Az ágyuzók' száma 253-rol valami 100-ra szállott-le az ostromlás alatt; reguláris sereg kevés volt: hanem nemzeti testőzők voltak valami 1800-zan, de nagyon kedvetlen ábrázattal jöttek-ki, minthogy már három hónaptól fogva nem kaptak hó-pénzt. Generális *Barbanegre* 's a' kísérei által adták a' vár kulcsát *János* ő Cs. Fő Hertzegségének, 's azután vissza tértek a' várba, a' katonaság pedig a' vár mellett letéven fegyvereit, *Saint Louisbe* vezettetett, a' hol 3000 személyre való eleség készen tartatott számárra. *János* ő Cs. Fő Hertzegsége valami 8000 emberekkel, a' maga féuyes General-Stábjától kísértetvén, 10 órakor tartotta a' várba való pompás bemenetelt. Az ő Fő Hertzegségét békisérő sereg állott, *Austriai* ágyuzókból, a' kik mindjárt utánna mentek, két *Austriai* Bataliondkból, egy *Darmstadti* Regimentből, 's *Württembergi* és *Helvétziai* katonasághol. Leghátul *Austriai* Dragonyosok, 's *Bernai* és *Báseli* egyéb lovasok mentek. A' Magistratus a' kapú alatt köszöntötte ő Fő Hertzegségét. A' katonaság nagy részint ismét kijött a' várból,

Párisi levelek erőssítik, hogy Marschal Ney, néhány Marschallokból álló hadi tanács által fog megítéltetni, kik között lenni hírelték mint tagokat, *Massena* és *Augereau* nevű Marschallokat is.

Ferdinandus ő K. Fő Hertzege ilyen proklamációt bocsátott *Dijon*ban Augustus 11-dik napján azon vidék' lakosaihoz: —“

„Azon departamentekben, mellyek a szövetséges seregek által elfoglaltatva vannak, több lakosok mérészlettek leg nagyobb erőszakoskodásokat elkövetni némely magános csoportjainkhoz tartozó egyegy katonák ellen, és annyira ment a' dolog, hogy bizonyos pártoskodók, a' kik arra határozatva lenni látszanak, hogy hazájokat ismét veszedelembe taszítsák, 's arra újabb szenvedéseket vonnyanak, több katonáinkat gyilkos módon megölték. Erre nézve az e' fele bűnöknek ezután lehető eltávolítása végett, mellyek Frantzia országnak gyalázatosok, nagyon szükséges leszen, hogy ezen departamentekben minden lakosoknak még egyszer tudtokra adattassék; hogy minden közönség, a' melyben ezután e' fele gyilkosság történik, 10,000 Frankból álló bírságot fog fizetni büntetésül, a' gyilkosok pedig minden tizborástársaikkal egyetemben elfogattatván, katonai ítélőszék' eleibe állítatnak 's megítéltetvén, halállal fognak megbüntettetni. —

„Hírül adatik egyszersmind, hogy egy közönségnek a' Polgármesterre, a' kinél, az után, hogy ő előtte már tudva volt ez a' proklamáció, eldugatott fegyverek találattak-meg, valamint szintén egy más közönségbéli lakos is, a' ki meghatározott módon a' végre fogott vala fegyvert, hogy egy katonát megöljön, a' nélkül mindazonáltal hogy bűnös czélzását elérhette volna, mindketten *Yonnei* departamentbéli emberek, elfogattattak 's arra ítéltettek, hogy mint számkivettettek Német Országba vitetessenek. —

„A' büntévők és rosz gondolkodású

emberek eránt való engedelmesség, veszedelmekre szolgálhatna a' jó gondolkodásuknak. Én tehát hírül adatom néktek, lakosok! azt, hogy én megengesztelhetetlen leszek azok eránt, a' kik magokat egy katonának megölése által bűnösökké tenni mérészleni fogják. Egyéberánt most újonnan meghivattatok, hogy minden fegyveriteket, akár mi neműek legyenek is azok, a' közönségek Polgármestereiknél tegyétek-le, a' kik azokat a' kerületek' katonakommandánsaiknak által fogják adni. Ezen rendelkezésnek megtartása felettébb sürgető, 's a' ti tulajdon bátorságtokra nézve is nagyon szükséges. Én azokat, a' kik nem engedelmeskedni mérészleni fognak, a' törvényeknek leg pontosabb keménysége szerint meg fogom büntettetni. Költ *Dijonban* az én fő hadi szállásomon, Aug. 11-dikén 1815-ben. —“

„*Austriai-Estei Ferdinandus* Fő Hertzeg. Lovasság' Generálisa, 's az ő *Austriai Cs. Felsége'* tartalék - seregének Fő vezére.“

A' *Rodáus'* departamentjének Prefektusa ilyen meghívó nyilatkozatást intézett az alatta lévő közönségek Polgármestereihez: —“

„Polgármester Ur! én tudom, hogy némely közönségekben támadásra czélzó ingerlések tétettek azon *Austriai* katonák ellen, a' kik *executióra* azokba kiküldettettek vala. Némely helyeken még mocskolódások és erőszaktevételek is történtek. A' bűnösök elfogattattak, hogy katonabiztonság' eleibe állittassanak. Abban az esetben, mellyet én előre el nem láthatok, ha több e' fele dolgok is történnének, a' közönségek legterhesebb megfenyítettésnek fognak kitenni magokat, mellyeket meggátolni nékem lehetetlen lenne. A' Polgármester ur tehát tudtokra adni köteleztetik az alatta lévő tisztviselőknek, hogy ők magokat ezen környülállások között úgy tartásák, mint egymásnak kezeseiket, és mindent elkövetni tartoznak a' végre, hogy a'

bűnösöket elfogattathassák, 's azon tiszti karoknak által adathassák, a' kik őket meg fogják itélni. Kérem a' Polgármester urat, hogy ezen irást olyan közönségessé tétesse, mint tsak lehet, a' melly irás által tsak oda van a' czélzás, hogy a' keményebb eszközöket el lehessen kerülnünk, mellyeket én, még egyszer mondom, meg nem gátolhatnék, ha tsak annak a' közönségnek lakosai, a' hol e'féle bűnök történtek, a' tisztviselőkhöz mutatandó segedelmek által meg nem fognák bizonyítani, hogy melly távol légyenek ők az e'féle bűnös tselekedetekben való részesüléstől. Költ *Lyonban* Aug. 22-dik napján.“

„Gróf *Chabrol*, Prefektus *Saarbrückenből* így irtak Aug. 26-dikán: — „Itt egy nemzeti testörző seregbéli katona, *Metzben* a' szolgálatból elbocsátatván, azon estve azt a' tréfát tselekedte, hogy így kiáltozott: *Vive l'Empereur! Vive Napoleon!* Az ott lévő Orosz Kommandánsnak a' dolog tudtára adattatván, a' bűnös azonnal felkerestetett, megfogattott, egy számárra hátra felé feltetett, 's melléje kísérek rendeltetvén a' városon meghordoztatott 's a' kapun kivitetett. A' mejjire 's a' hátára is egy egy tábla volt függesztetve ezen irással: *Vive l'Empereur Napoleon!* A' kapú előtt egy ökrös szekérré tetetvén elvitetett *Saargemündbe* az Al-Prefektushoz megbüntetés végett. Az ólta nem hallik itt a' *Vive Napoleon* kiáltozás.“

Ostendéhez újabb Anglus seregek szállottak-ki, mint némely Frantzia levelek tartják azért, hogy örizetre, *Dünkirchenbe*, *Calaisbe*, *Boulognebe*, és *Havrébe* szálljanak-bé. A' Frantzia határszélekről érkezett levelek pedig még azt is erőssítik, hogy *Calais* az Anglusok' kezében marad 4 eszten-deig, *Dünkirchen* és *Gravelines* pedig által fognak egy szomszéd hatalmasságnak engedtetni. —

Hessen - Kasseli Cameralis Elölülő, *Carlshausen*, két segédekkel egygyütt Páris-

ba érkezett, azért, hogy onnét azon szép képek közzül, mellyeket a' Frantziák a' Kasseli képes házakból oda vittek, a' szebbeket vissza hozassa. Ezeket *Denon* válogatta volt ki *Kasselben*.

Baselból ezeket irták, Aug. 26-ikán: — „Ferdinandus ő Cs. Fő Hertzegsége az Austriai Koronaörökös, tegnap elútazott innét a' maga Attyához ő Cs. K. Felségéhez. — „Azok a' szövetséges fegyveres seregek, mellyek a' *János* ő Cs. Fő Hertzegsége vezérlése alatt *Hünningen* várát ostromlottak, 's a' mellyek között 10 Helvétus Batalionok is vannak, ma reggeli 7 órakor a' *Hünningeni* legkülsőbb sántzok előtt egy hosszú sort formálván, előttök az őrző sereg 9 órakor a' várból kimarschirozott. Előre jöttek a' Kommandáns Generális *Barbanegre* 's az ő Titoknokja Gen. *Chancel*, azután a' vár Majorja, a' Hadi-biztos, 's a' *Hünningeni* Pap. Az ágyuzók' száma 253-rol valami 100-ra szállott-le az ostromlás alatt; reguláris sereg kevés volt: hanem nemzeti testörzők voltak valami 1800-zan, de nagyon kedvetlen ábrázattal jöttek-ki, minthogy már három hónaptól fogva nem kaptak hó-pénzt. Generális *Barbanegre* 's a' kísérei által adták a' vár' kulcsát *János* ő Cs. Fő Hertzegségének, 's azután vissza tértek a' várba, a' katonaság pedig a' vár mellett letéven fegyvereit, *Saint Louisbe* vezettetett, a' hol 3000 személyre való eleség készen tartatott számára. *János* ő Cs. Fő Hertzegsége valami 8000 emberekkel, a' maga féuyes General-Stábjától kísértetvén, 10 órakor tartotta a' várba való pompás bemenetelt. Az ő Fő Hertzegségét békisérő sereg állott, *Austriai* ágyuzókból, a' kik mindjárt utánna mentek, két *Austriai* Bataliondkból, egy *Darmstadti* Regimentből, 's *Württembergi* és *Helvétziai* katonaságból. Leghátul *Austriai* Dragonosok, 's *Bernai* és *Báseli* egyéb lovasok mentek. A' Magistratus a' kapú alatt köszöntötte ő Fő Hertzegségét. A' katonaság nagy részint ismét kijött a' várból,

's előbbeni szállására tért vissza, csak két Batalionok maradtak benn őrizeten. Most már *Neu-Breysach* következik az ostromoltatásra. — (A' Hünningeni Capitulatio most nem tért ide.)

B é t s.

Felséges Urunk ö Cs. Kir. Felsége méltóztatott, *Matsai* és *Kis-Oroszini Csernovics Pál* urát, több N. Vármegyék Törvényes Táblabíráját, sok esztendőktől fogva való hasznos szolgálatai által szerzett érdemeire való tekintetből, Királyi Tanácsossá nevezni.

A' *Pesti* Hazai Tudósításokban ezeket olvassuk: —

Méltóságos *Avakumovich Pál* Ó-Hitű Püspök Ó Nagysága hosszas és érdemes életét Aradon Augustus 19-dik napján elvégezte. Helyette *Sztratimirovich István* az Érsek Ó Ex.ja Mélt. Gróf *Brankovich Antal* Urat fő Archi-Mandritát nevezte Helytartónak. Ezen tanult Méltóságtól sok jót várhatni azon Püspökségre.

Elegyes dolgok.

Lüttichben nem rég történt, hogy egy tüzes *Bonapartista* a' Maas vizébe belé ugodván, oda vezett, mint kívánta. A' kaja' fejében, mellyet a' hídon hagyott, egy czédulát találtak, melyre ezek voltak írva: *Adieu mes amis, Vive Napoleon!*

A' Párisi *Journal-des-debates* szerint azt beszélk ott, hogy a' Belgiumi Királyi koronaörökös az *Orosz Császár* testvér hugát *Anna* Nagy Hertzegaszszonyt fogná feleségül venni, *Wallisi Karolina* Királyi Hertzegaszszony pedig, az Angliai koronaörökös egy Prussus Princzhez, a' Király' testvére fiához fogna férjhez menni.

Lallemand és *Savary* nevű Frantzia Generálisok, a' két nevezetesebb emberek *Bonaparténak* azon kísérői közzül, a' kik velle maradni akartak de tölle az *Ánglus* part mellett elváltak, 's a' *Bellerophon* nevű hajón hátra maradtak, az *Ánglus* tudósítások szerint még most is ezen a' hajón vannak az *Ánglus* part mellett. Azt mondják, hogy *Málta* szigetére fogják vinni őket. — *Bonaparte Jeromosról* azt olvassuk, hogy az ő lakhelyévé *Elwangen* városa rendeltetett légyen a' *Swéviai* kerületben a' *Würtembergi Királyságban*.

Az *Ámérikai* egygyesült Státusok olyan példát mutattak (így szollanak az *Ánglus* ujságok) a' Földközép-tengeren, a' mire még eddig nem mentek az *Európai* tengeri kereskedő Hatalmasságok. Ők t. i. azonnal, hogy az *Ánglusokkal* megbékéltek, néhány hadi hajót a' nevezett tengerre béküldvén, úgy réa ijesztettek ott az *Algieri* tengeri tolvaj Státusra, hogy ez ő vellek békekötésre lépven, nem csak hogy több adófizetést nem kíván tőlök, hanem minden elrablott hajóikat vissza adja, és kárvallásoknak megfordítására 10,000 Dollárokat fizet nékik.

Ugyan ezen *Londoni* tudósítások szerint az *Angliai Országlószék* már nyomoson elkezdett élni az *Európai* nagy változásoknak gyümöltésével, a' békekességgel, azt a' határozást téven közelébről, hogy csak 10 *Linea* hajók maradjanak meg további szolgálatban. Egész *Napkeleti Indiában* csak egy *Linea* hajó maradjon fejkészülve, 's a' *N. Britaniai* egész tengeri hadi erő, csak 12,000 hajós legényekre (matrózokra) és 5000 tengeri katonákra szállittassék-le. — Melly nagy finantziai gazdálkodás légyen ez, minden ahozértő képzelheti.

Sept, 6-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 339 5/8 forintot Váltóztételében.

Rendkívül való Toldalék,

A' Magyar Kurir 72 - dik darabjához.

Tudományos Dolgok.

Egy igen nevezetes foglalatú Munka jött ki itten mind Németül, mind pedig Magyar fordításban, a' mellynek egész tizimjét ide tesszük: *Tsászári Fő Hertzeg József Magyar Ország Náadorispányja Jegyesének Hermine, Anhalt Bernburg - Schaumburgi Fejedelmi Hertzegasszonynek Confirmátziója Innepe, az ezen alkalmatossággal tartott Predikátzióval együtt. Német nyelven kibotsátotta Brunn Agoston a' Hertzegi Udvor Prédikátora. Az árra 1. fl. Váltóban. A' egész béjövendő summa jutalmúl fog szalgálni azon Tudós Hazafiaknak, kik Magyar és Erdély Országról legjobb Geográphiát fognak, a' majd közlendő Tudósítás szerént kidolgozni. Bétsben Zweck betüivel 1815. nagy 8-ad rétbén.*

A' Munka foglalatja ez: Elöljáró Beszéd. Ebben előadódik, hogy a' Hertzegasszony már a' 17 - dik esztendő meg haladta a' midőn Confirmáltatott, az az: közönséges helyen, a' Hertzegségbéli Követek's az egész Község előtt a' Vallásnak minden nevezetesebb tikkelyeiből megvizsgáltván, annak törvényeinek elfogadása és megtartása felől fogadást tett. Ezt követi a' Predikátzió, melly ezen alkalmatosságra készült ezen Sz. Letzkéről I Timoth. VI. 12. 14. A' Hit által való nemes hartzot hartzold meg, 's a' t. Ezután vagyon a' Megvizsgálás 's a' feltett kérdésekkel és arra adatott Feleletekkel együtt. Ezt követte a' Confirmátzió, ezt pedig a' Bérekesztő Beszéd.

Már tsak magában is magáhozvonszó dolog volna azon Fő Személynek lelki tehetségeit és erköltsi tökéletességeit közelebbbről esmérni, a' kit Hazánk Kedves

Náadorispányja Élete - Párjának választott. Mennyivel inkább telyes öröm foglalhatja el minden Magyar Hazafi szivét, midőn ezen jeles munkát olvasván, abban, mint valamelly tiszta tükörben, egy ritka lelki adományokkal ékeskedő, 's reánk nézve annyira nevezetes Fő Személynek a' legjobb neveltetés által lett erköltsi tökéletes kiformáltatását látja. Valósággal ezen kised Munkát szivbéli megindulás, sőt azt mondhatnánk, öröme való elragadtatás nélkül senki sem olvashatja.

A' nyomtatás ssép és tsinos borítékban van békötve, a' mellyen belől a' Kiadónak és Forditónak (Professor Márton József Úrnak), ezt a' szerentsés elmésséggel választott Mottóját (Mondását) olvassuk, Unger Hazánkfiának Mária Théréziára irt Elegiából kivéve-

*Németül: Hier Magyaren erkennet den Geist der edelsten Fürstin — ;
Den schon dieses gebent Lieb und Verehrung für Sie.*

Magyarul: Ebből esmeritek Magyarok nemes angyali szivét

Ez maga már örökös tiszteletére vezet.

Kétségbe sem hozzuk, hogy ezen nevezetes és jeles Munkának számos olvasói fognak, a' két Magyar Hazában találtatni 's egyszersmind kívánjuk, hogy az a' jó Hazafiúi szándék, a' melly végre ez kiadott, Hazánkban sok Pártfogókra és Előmozdító Mecánusokra találjon.

Historiai Tarlózás a' Moskau felé való Fr. táborozásból.

Abbee Pradt, a' Mechelni volt Érsek,

a' ki mint Frantzia nagy rangú Követ, *Bonaparténak* az Oroszok ellen 1812-ben tett nevezetes táborozásokor Warschruban volt, valami megjegyzéseket adott-ki ezen táborozásról, ilyen tzím alatt: *A' Követség' Historiája a' Warschaut nagy Hertzegségben.* Ebből az újságírók is kiadták az itt következő tikkelyt: —“

„December 10-dike (ezek az Abbèe *Pradt'* szavai) elközelített vala. Éppen ekkor érkezett vala meg hozzám a' *Bassanói* Hertzeg' tudósítása, a' felől, hogy a' Külső dolgokra ügyelő Ministeri-kar, melly a' nyerat *Vilnában* töltötte vala, minden órában vissza fog érkezni ide *Warschauba*. Éppen a' néki való válaszon dolgoztam, melly által arról akartam meggyőzni őtet, hogy egy ilyen kinyilva levő városban, mint *Warschau*, 's éppen az ellenség előtt, igen veszedelmes lenne ezen Ministeri-karnak megállapodása, a' midőn egy magas ember, Titoknokaim között egygyiknek vállához támaszkodva a' szobám' ajtaján belépett, 's így szólott hozzám: *Jöjjön velem az Ur!* A' tünemények fejét fekete tafota borította-bé; ábrázatját nem lehetett látni a' burzokos bundabórtól; a' lábait alig mozgathatta a' kettősen bébundáztatott nehéz tsizmák miatt. Közelébb menvén hozzá, csak ugyan megésmértem valami ábrázatvonásokból, hogy ki légyen, és így kiáltottam-fel: Hát ugyan *Caulincourt* az Ur! Hát hol a' Császár! — „Az Anglus vendégfogadóházban van (ugy mond); az urat várja.“ — Hát miért nem szállott a' kastélyba? — „Nem akarja, hogy réá esmérjenek.“ — Kérdeztem, hogy: van - é mindenek, a' mire szükségek van? — Adjon számunkra az Ur (igy felelt *Caolincourt*) Burgundiai és Malagai borokat.“ — Egész pinczém és házam kész az Urak' szolgálatajára (igy feleltem néki), 's hát hova most, hova? — „*Páris* felé.“ — 'S hát az ármáda hol van? — „*Nintsen ármáda!*“

(igy felelt *Caulincourt* az égre vetett szemekkel) — melly szók után én őtet karon fogván, így beszéltem: Eljött az ideje, hogy már egyszer a' Császárnak minden szolgálói öszszetsatolják magokat 's megmondják néki az igazságot. — „Melly igen porul jártunk mi! (igy felelt *Caulincourt*), hanem én legalább nem vehetem szememre magamnak azt, hogy mindeneket előre meg nem mondtam volna. Siessen az Ur, mert várja a' Császár.“

„Megérkeztiünk az Anglus fogadóba. Éppen 2 óra vala. A' kapuban egy Lengyel nemzeti vigyázó állott strázsat. A' Kortsmáros elébb gondólkodott, hogy bébotsáson-é; végezetre bébotsátott. Az udvaron találtam egy hintok st, a' melly négy darab fenyőfából készült 's félig öszszetört szántalpra volt helyheztetve. A' Generális *Lefevre Desnouettes*, egy más tiszt, a' Mameluk *Rustán*, és még egy más inas' számára láttam ugyan ott még két fedeletlen szánat. Ebből állott az előbbeni egész uraság' és nagyság' maradványa. Egy kisebb alatsony szalának ajtaját nagy titkon kinyitották előttem, hogy mennyek-bé. *Rustán* réám ismervén, ő botsátott-bé; éppen ebédhez készültek. A' Viczenczai Hertzeg bévezetett a' Császárhoz, 's velle magára hagyott. A' szála hideg volt; az ablak táblákat csak félingnyire nyitották-ki, hogy annál inkább ne láthassa valaki, hogy ki van benn. Egy Lengyel szolgálóleány csak-hogy a' lelkit ki nem fúttá, hogy valami nyers fából tüzet gerjeszthessen, de a' melly sirt és füstölt inkább, mint sem lángalt. Az emberi nagyságnak megaláztatasa nékem soha nem örvendezés. A' *Dresdában* volt nagy fényesség, a' hol a' Császárt utolszor láttam vala, 's meg ezen fogadóbéli állapot között, rettenetes vala a' külömbözés, és sok féle új 's gyötrelmes érzékenységeket gerjesztett-fel szívemben. —

„A' Császár, mint szokott volt, sebesen járt alá 's fel a' szobában. A' *Prága*

nevű tulsó várostól fogva gyalog jött ezen vendégfogadóházig. Egy drága, zöld matériával bévont, 's a' gomblyukai körül gazdagon megpaszomátozott bunda volt rajta; a' tsizmái tsupa bundabőrből állottak; a' fején is valami bundabőr-kutsma volt. Nevetve így szollított-meg: Ah, Követ Ur! hát miképpen folynak ezen országban a' dolgok? — En olyan kimelléssel, melyről az embernek, mikor valamely Fejedellemmel, nevezetesen pedig olyannal, mint ő, beszél, soha el nem kell felejtkezni, leirtam előtte a' Nagy Hertzegségnek állapotját; előadásom nem volt fényes. Eppen ekkor oly tudósítást vettem vala, hogy a' Bug mellett *Krislownál*, egy tsataban, két új Batalionaink, két lövés után puskáikat elhányták légyen; hogy ugyan ott 1200 lovas katonáink alól 800 lovak eldőglöttek; és hogy 5000 Oroszok ágyukkal *Zamosk* felé útban volnának. En ezeket elbeszellettem és megmutatni igyekeztem néki, hogy a' Követtségnek és a' külső dolgokra ügyelő Ministeri-karnak itt *Warschauban* való mulatása veszedelmes légyen. Beszéllettem néki a' Lengyelek szükségszenvédéseikről is. Ezt nem akarta hinni, és így szollott hevesen: Ki tette őket semmivé? — „A' tette, így feleltem én, a' mit ők hat esztendőök alatt tselekedtek; továbbá az utolsó terméketlen esztendő; 's a' *Continental-Systema*, melly őket minden kereskedéstől megfosztotta.“ — Ezen szóknak hallására ilyeneket kérdett eleven szén' módjára vilámló szemekkel: — „Hol vannak az Oroszok?“ — megmondottam néki hol vannak; ő nem tudta. — „Hát az Austriaiak?“ — ezt is megmondottam néki, es ő így folytatta szavait: — „Tizennégy napja, hogy semmit nem hallottam felőlök. Hát *Regnier*?“ — Ezt is megmondottam néki. A' Lengyelek' terhes állapotjára nézve így szollott: — „Mit akarnak a' Lengyelek?“ — Prussusok akarnak lenni (így feleltem) ha Lengyelek nem lehetnek — 'S miért nem

Oroszok? — ezt kérlette a' Császár, a' ki engem' ezen beszéd után elbótsátván, azt bizta réám, hogy ebéd után vigyem hozzá *Potocky Stanislaust* és a' finantziára ügyelő Ministert. En ezekkel három ora féle megjelentem a' Császárnál, a' ki éppen akkor költ fel az asztaltól, és így szollott: Miólta vagyok én *Warschauban*? — Nyoltz naptól fogva (e' volt a' felelet). — Korántsem (így szollott a' Császár nevetve), tsak két órától fogva. A' felségesről a' nevetségesre tsak egy a' lépés. Hát *Stanislaus* úr és az ur *Finantzminister* úr, hogy vannak az Urak? — Azt felelvén ezek, hogy igen nagyon örvendenek, hogy a' Császárt ennyi veszedelmek és fáradozások után frissen és jó egészségben szemlélhetik, a' Császár e'keppen kiáltott-fel: — Veszedelmek után! legkissebb veszedelmek között sem forogtam; egy kevés mozgásban éltem: hanem én annál jobban érzem lenni magamat, mennél többet mozgok. A' felségesről a' nevetségesre tsak egy lépés van. Ugy látom, hogy az urak itt nagy félelemben vannak.“ — Ennek ez az oka, e'keppen felelt amazok közzül egygyik, hogy semmit sem tudunk egyebet, tsak a' mit a' hirekből tudhatunk. — „Bah! (így folytatta szavait a' Császár) az ármáda igen szép; nekem még 110,000 embereim vannak; én az Oroszokat mindenütt megvertem; ők nem mérészelnek megállani előttünk. Ők nem az *Eylaui* és *Friedlandi* katonák többé. A' mi ármádánk meg fog maradni *Wilnában*; én pedig még 300,000 embert fogok hozni. A' szerentse vakmerőkké teszi az Oroszokat, és én az Oderánál két vagy három versben vélek megütközvén, hat betek alatt a' *Niemen* mellett fogok ismét lenni. Az én thrónusom fontosabb dolog előttem, mint az ármáda vezérlése. Mind semmi az, a' mi történik, e' mind tsak szerentsétlenség, mellyet a' *Clima* (az égtáj) okozott; nem tett abban semmit az ellenség; én őtet mindenütt megvertem. A' *Beresinánál* el akar-

ták vágni az útam; én csak nevettem a' gyáva Admirálist; nekem jó katonáim és ágyúim valának; a' fekvésem jó vala; 1500 ölyi motsár és egy víz vette körül.

„Sokat beszéllett továbbá valamint az erős ügy a' gyenge lelkekről is, olyan formán mint a' 29-dik Bülletinben lehetett olvasni, 's az után így folytatta szavait. — „Én a' megfagyást meg nem akadályoztathatom. Minden reggel hozták hozzám a' hirt, hogy azon éjjel 10,000 lovaim veszték légyen el! Ha így van, jó útat nékiek! A' mi Normandiai lovaink nem olyan kemény természetűek, mint az Orosz lovak; a' 9-dik grádust felyulhaladó hideget már ki nem állják; éppen így van a' dolog az emberekre nézve is. Talám azt mondja valaki, hogy igen sokáig maradtam *Moskauban*. Ez meg is lehet; az idő azonközben szép volt; hanem a' téli hidegek nem az esztendőnek rendes szakaszában jöttek-el, és én a' békességhez tartottam számot. Október' 5-dikén elküldöttem *Lauristont*, hogy beszelljen a' felől. Az én czélom a' volt, hogy Pétersburgba menjek; a' déli Orosz tartományokra nézve még elég időm volt; a' telet *Smolenskben* akartam eltölteni. Wilnában még megfészkelve állanak seregeink; ott hagytam a' Nápolyi Királyt. Ez egy nagy politikai játék a' világ' theátrumán; a' ki semmit nem próbál semmije nintsen. A' felségesről a' nevetségesre csak egy lépés van. Az Oroszok kimúttatták magokat. *Sándor* Császár szerettetik tőlök. Az ő Kozák-rajjaik megszámlálhatatlanok. Ez a' nemzet ér valamit! A' Korona' parasztjai szeretik a' magok Országlószékeket. A' Nemesség felült (vagy felkelt). Nekem azt jóvallották, hogy tegyem szabadokká a' szolgálakosokat; én égygyet sem akartam azzá tenni: ezek mindeneket meggyilkoltak volna, és ez rettenetes dolog lett volna. Én *Sándor* Császár ellen rendes hadakozást folytattam, 's külömben is gondolhattam-é én azt, hogy oly dolog követethessék-el, a' milyen *Moskaunak* feléget-

tetése? E' betsületére szolgált volna *Romának*. Sok Frantzia lakosok jöttek-el onnét utánnam; ezek ott igen jó alattvalók; réám fognak ők ismét találni.“ —

„Az után a' külső dolgokra ügyelő Ministeri-karnak 's az ezzel égygyütt lenni szokott külső Udvarok' Követeiknek *Warschauba* lejendő visszaérkezésekről is szollván végezetre a' Császár, ezekről így fejezte-ki magát: — „Ezek, úgy mond, *Spionok*; nem akartam, hogy a' magam fő hadi szállásomon legyen közzülök egy is. Ezek tsupa Spionok, kiknek csak az a' dolgok, hogy Udvaraikhoz hadi tudósításokat küldözzenek.“ — Ez a' beszéd három órát tartott; a' tűz az alatt kialudt; minnyájunk fáztunk; a' Császár a' beszédbe belémelegedvén, nem vett semmit észre. Arra a' javasulásunkra, hogy jó lenne a' hátrálást *Slézián* által ejteni, így felelt: — Ha, ha, hát *Prussian*?“ — Az után még kétszer vagy háromszor is elmondotta ezen szókat. — „A' felségesről a' nevetségesre csak egy lépés van! — Kérdezte, hogy valyon nem esmértek-é itt réa? — külömben mit gondolok én, úgy mond, azzal? — Végezetre oltalmát ajánlotta a' Ministereknek, bátorította őket, 's parantsolt, hogy állítsák elő a' szánat. A' Ministerek bizonyossá tették ötet a' magok tiszteletek és szeretetek felől, néki jó egészséget 's útozásának szerentsés következtetést kívántak — mellyre így szollott legutoljára: Soha sem voltam jobban, mint most; és ha az ördög elvitt volna, úgy még annyival jobban volnék. — Ezzel felült a' maga igen alázatos szánjára, a' melly azon szempillantatban éltüint Cézárral 's az ő szerentséjével. A' kapú küszöben majd csak nem felfordúlt a' szán, olyant döttzent. Szórolszóra így volt ez a' nevezetes beszélgetés, és e' sokkal megilletőbb volt réám nézve, (így fejezi-ki *Abbè Pradt* magát) hogy sem bizonyos nem volnék az eránt, hogy mindent hűségesen irtam-le.“